

HarmoS – il futur da la scola svizra?

Quarta radunanza da l'Associaziun dals cussegls da scola dal Grischun

■ (anr/grc) Proximamain vegn il cussegl grond a decider davart da la participaziun al concordat HarmoS. La finamira da quest project interchantunal è d'armonisar u da garantir la qualitat dal sistem scolastic sin stgalim da la scola publica. Quest tema è era stà al center da la radunanza da l'Associaziun dals cussegls da scola dal Grischun (ACSG) da la sonda passada a Cuira. Ils dus referents concernent quest tema, numnadamain *Olivier Maranda*, il manader dal project HarmoS e cusseglier guvernativ dal departament d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient *Claudio Lardi* han declerà las finamiras da quest project. «HarmoS è per il Grischun ina buna chausa – la schliaziun», ha manegia Lardi a la finala.

La presidenta da l'ACSG *Gabriela Aschwanden* da Domat che è la sonda passada vegnida reelegida cun applaus ha astgà beneventar radund 60 commembras e commembers da cussegls da scola u da direcziuns da scola. Ultra dals tractandums usitados è vegnì preschentà il manual «Tractament da cas extraordinaris en scola» (Umgang mit aussergewöhnlichen Ereignissen in der Schule), edì d'ina grupp da lavur. Quest manual che è edì sco cudesch u er sin disc cumpact han ils commembers involvads en cussegls u direcziuns da scola pudì retrair la sonda passada per il pretsch da custs da producziun.

Quest manual duaja esser in agid per persunas involvadas en l'administraziun da las scolas en cas sco per exempel da violenza u auters cas extremis per pudair agir uschè spert sco pussaivel ed era savair

Gabriela Aschwanden en discussiun cun Olivier Maranda; il tema vegn fitg probabel ad esser «HarmoS».

FOTO G. R. CANTIENI

tgì che ha tge cumpetenzas, è vegnì declerà. Il manual Tractament da cas extraordinaris en scola nun saja scientific, dentant cuntegna quest differents indicaziuns sco reagir en cas extremis che posian capitar en il mintgadi en las scolas.

Grondas midadas sin champ da furmaziun

Tenor las explicaziuns dal manader dal

project HarmoS *Olivier Maranda* dal chantun da Friburg vegnia i a dar grondas midadas en il sectur scola, e quai «betg mo sin il stgalim da la scola populara», sco che Maranda suppona. In dals motivs principals da lantschar il project HarmoS saja stada la decisiun dal suveran svizzer la primavaira dal 2006 cura che quel haja approvà il paragraf da furmaziun federal cun gronda

maioritad da vuschs. Quest artitgel oblighescha ils chantuns d'armonisar ils fatgs da scola sin stgalim da la scola populara.

HarmoS determinescha la partenza da la scola obligatorica ed il temp da la furmaziun obligatorica. Concretamain vul quai dir che ils uffants vegnian sin il pli tard dal 2015 a cumenzar la scoletta obligatoria cun quatter onns ed il di da

tagl vegn en il futur ad esser ils 31 da fanadur.

Betg pli 9, mabain 11 onns da scola obligatorics

Concretamain vess quai num che in uffant entrass en la scoletta (obligatoria) cun quatter onns. La scola primara inclusivamain la scoletta durassan otg onns, suenter succedissan trais onns scola stgalim superiur. In ulteriur punct central dal concordat HarmoS fiss la coordinaziun d'introducìr ils linguatgs esters. L'emprima lingua estra duess vegnir introducida a partir da la terza classa, ina segunda a la 5avla classa, ina da quella sto esser ina lingua naziunala, l'autra l'englais.

Cura entra HarmoS en vigur?

Il concordat HarmoS po entrar en vigur en quest mument che 10 chantuns en daventads commembers, ed *Olivier Maranda* suppona che quai possa esser il cas anc quest atun. Enfin uss han ils parlaments da trais chantuns decidì d'entrar en il concordat HarmoS. Numnadamain èn quests ils chantuns da Schaffusa, da Turgovia e da Lucerna. Tge che il cussegl grond dal Grischun decida en la sessiun dal favrer 2008 nun es anc franc, dentant tenor Lardi fiss la realisaziun da quest project pertutgand la structura nunproblematica er betg davart da l'introducziun d'in segund linguatg ester. «HarmoS è er per il Grischun ina buna chausa», sco che *Claudio Lardi* ha manegia la sonda passada.

Tschever rumantsch: Cultura, umor, satirica a culinaria

■ (anr/grc) Graztga ad egn peer iniziants a sponsurs à igl Tschever rumantsch ear puspe gieu liac uon. Ca quella ocurenza e desiderada à la sonda sera passada demusso la sala bagn ocupada an la tgea da parvenda digl *Titthof*. Par quels ca anquieran tschever cun mascras a par far da barlot e igl Tschever rumantsch betga adato. Quel tgira da vigl annà, quegl vut gir prest a partir da 120 onns, igl lungatg, la cultura a la culinaria digl antschiev rumantsch.

Ascheia àn ear uon diferaints cors rumantschs, digl cor d'uffants tigl cor viril a tigl cor maschado sapeschanto quella sera sustanieus da l'organisaziun d'iniziants, da sponsurs a da la *Lia Rumantscha*.

Tgant, texts umoristics a teater

Igl Tschever rumantsch veva oriundameing surtut igl intent c'igls Rumantschs s'incuntran a la capitala digl Grischun, digl tains ca ign eara anc betga movibel sco ca quegl e oz igl cass. Dantant ca igls cors àn la sonda sera passada canto sen la tribuna en ear vagnieus preligieus texts umoristics a sco intermezzo genial àn samuos l'actura ad igl actur da la scola da *Dimitri Annina Sedlacek* a *Daniel Baldauf* cun la preschantaziun la lur istorgia d'amur bilingua an igl ver sen digl pled. Sco ca igl colavatur da la *Lia Rumantscha* a raspunsabel par la promoziun da cultura *Andrea L. Rassel* à fatg a saver e par egn oter on previu da premiar igls texts umoristics preligieus digl Tschever rumantsch.

Tratg an consideraziun ca igl Tschever rumantsch fuss prest «mort» àn igls organisateurs ad iniziants sainza dubi stgieu trer bilantscha positiva digl Tschever rumantsch 2008 bagn gartageu ad ign à strusch da ver dubi ca quel segi sto igl davos. Dantant partutgant l'existenza da tut las uniuns – igl drova tgevals da trer, ca tiran ear.

Chor dals Paslers, Domat.

«A mi ha ina praula...», igl Cor d'uffants biling da Cuira.

FOTOS G. R. CANTIENI

Aspectaturas ad aspectaturs agl Tschever rumantsch da la sonda sera passada.

Cumedia digls dus acturs *Annina Sedlacek* a *Daniel Baldauf* da la scola da Dimitri.